

BÖLGESEL DENGESİZLİKLERİN GİDERİLMESİNDE YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ: ISPARTA UYGULAMASI*

Zafer YILDIZ**
Çağdaş KARADAĞ***

ÖZET

Gerek gelişmiş, gerekse gelişmekte olan birçok ülkede çeşitli bölgelerin ve yörelerin eşit düzeyde gelişme göstermedikleri gözlemlenmektedir. Hatta bazı ülkelerde bölgesel gelişmişliklerin farklılaşması ekonomik, sosyal ve kültürel sorunları daha da artırıcı bir boyuta ulaşabilmektedir. “Bölgesel Dengesizliklerin Giderilmesinde Yerel Yönetimlerin Rolü: Isparta Uygulaması” adlı çalışmamızda Isparta ilinin sosyo-ekonomik durumu değerlendirilerek, halkın tutumu ışığında yerel yönetimin bölgesel dengesizliği kaldırmada oynayacağı rol tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, Bölgesel Kalkınma, Bölgesel Dengesizlik, Yerel Yönetimler

ABSTRACT

It is observed that various regions and districts in many countries both developed and developing regions do not have the same level of development. Moreover, in some countries, the differences in regional development can increase the economical, social and cultural problems. In our study named "The role of Local Governments in regional imbalances; Isparta Application", in light of the attitude of people, the role of local government in removing regional imbalance has been tried to be determined by evaluating the socio-economic status of Isparta city.

Key Words: Development, Regional development, Regional imbalance, Regional governance.

1. Bölge Kavramı

Etimolojik kökleri Latince “regio: çevre-alan” anlamına gelen bölge çok boyutlu, çok anlamlı ve sınırları oldukça güç çizilebilen bir kavramdır. Bu nedenle kullanılan ölçütler, farklı bölge tanımlamaları yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, bölge tanımlamasında kullanılan başlıca ölçütlerin; coğrafi, kültürel, etnik kentsel ve yönetsel olduğu görülmektedir (MENGİ, 2001:23). Bölgesel kalkınmanın merkezinde yer alan ve "bölge" olarak adlandırılan kavram genel kabul görmüş eğilimlere göre, örneğin

---

* Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bölgesel Dengesizliklerin Giderilmesinde Yerel Yönetimlerin Rolü; Isparta Uygulaması” adlı Yüksek Lisans Tezinden türetilmiştir.

** Süleyman Demirel Üni., İ.İ.B.F., İktisat Bölümü Öğretim Üyesi, zaferyildiz@sdu.edu.tr

*** Süleyman Demirel Üni., Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat ABD’nda yüksek lisansını bitirdi, cagdas_karadag@hotmail.com

homojenlik faktörünü esas alarak aşağıdaki kriterlere göre tanımlamalar getirilebilir (BRASCHE, 2001:21):

- Coğrafi bölgeler (kıyı bölgeleri, dağlık bölgeler, kömür madeni bölgeleri vb.)
- Kültürel bölgeler (etnik çoğunluk, dil, din),
- Tarihsel bölgeler (tarihteki ortak kökenler, örneğin "eski" sınırlar),
- Yerleşim ve yoğunluk bakımından bölgeler (merkezi bölgeler-çevre bölgeler, yüksek nüfus yoğunluklu bölgeler-düşük nüfus yoğunluklu bölgeler).

Bölge kavramının, yeni ekonomik yapılanmalar ve ortak çıkarlar faktörüne göre tanımlanması halinde ise, aşağıdaki gibi tanımlamalarla karşılaşılmaktadır (BRASCHE, 2001:21-22):

- Belirli sektörlerin hâkim olduğu bölgeler (tarım, sanayi, turizm, vb.),
- Bir komşu devletle sınırı olan ve bu ülkenin ekonomik faaliyetlerinden etkilenen bölgeler,
- Uzun mesafeli trafik akışı bağlamında transit bölgeler,
- Ortak bir yerleşim alanının ekonomik yapısından etkilenen bölgeler (Akdeniz ülkeleri, Baltık ülkeleri vb.).

Bölge konusunda iki çeşit yaklaşım vardır. Birinci yaklaşıma göre bölgenin seçimi; yapısı ve sınırları; ele alınacak probleme, ölçek ve zamana göre değişecektir. İkinci yaklaşımda ise, genel sosyal bilim anlayışı içinde varsayım olarak bir bölge tanımı yapma imkânı bulunmaktadır. Bu bağlamda, varsayım bölgeyi, “genel” ve “elastik” bir kavram olarak kabul etmek gerekmektedir (MGK, 1993:17). İktisadi açıdan değerlendirildiğinde ise, bir planlama ve analiz birimi olarak bölgenin ne kent kadar küçük, ne de ülke kadar geniş alan parçası olmaması uygun görülmektedir (CASALLEY ve GALLEY, 1998:551). Yapılan bu tanımlamalardan da görüldüğü üzere, bölge kavramının tanımı ve niteliği konusunda bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bölge kavramının ifade ettiği mekân biriminin boyutu ve içeriği, kavramın kullanıldığı anlama göre değişebileceği gibi aynı mekânda da farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, Avrupa Birliği’nde planlama anlamında bölgeler, kent ve metropol alandan, çok geniş kırsal bölgeye kadar çeşitli boyutlardadır. Bir kısmının ekonomik, sosyal, kültürel açıdan homojen mekân parçası, bir kısmının da işlevsel açıdan bütünlük gösteren birimler olduğu görülmektedir.

2. Bölgesel Dengesizlik ve Bölgesel Kalkınma

Bölgesel dengesizlik, öncelikle bir ulusal ekonominin değişik mekânsal parçalarında görülen iktisadi gelişme farkları olarak görülebilir. Burada bir bölgeye ilişkin sadece örneğin gelir düzeyi ve gelirde artış gibi göstergelerin değil, aynı zamanda çeşitli ekonomik temel göstergelerin geriye düşmüş olması söz konusu olmaktadır (KRAETZSCHMAR, 1995:10). Ancak bu yaklaşımın bu konuda yeterli açıklama getirdiği söylenemez.

Bölgesel dengesizlik, aynı ülkenin farklı yerlerinde görülen her türlü eşitsizlik olarak tanımlanmaktadır. Çeşitli ülkeler arasında gelişme farklılıkları olduğu gibi, bir ülkenin bölgeleri arasında da coğrafi, iktisadi, sosyal ve kültürel bakımlardan da farklılıklar olabilir. Bölgelerarası dengesizlikler gelişmiş ülkelerde giderek azalırken, gelişmekte olan ülkelerde artmaktadır (GÜNDÜZ, 2006: 15). Bölgesel kalkınma, ülke ortalaması genelinde daha çok düşük düzeydeki bölgelerin, ortalama düzeyine yükseltilmesi yani mevcut dengesizliğin bölgesel iyileştirmelerle ortadan kaldırılması şeklinde tanımlanabilmektedir (İNCEKARA, 2001:14). Mevcut dengesizliklerin ortadan kaldırılması ve bölgesel kalkınmanın sağlanması için uygulanan politikalar bütününe bölgesel kalkınma politikası denmektedir. Bölgesel kalkınma politikaları, her ülke bünyesinde bulunan bölgesel gelişmişlik farklılıklarını gidermek amacıyla kendi ekonomik ve toplumsal yapısına uygun politika ve uygulama araçlarına başvurmaktadır.

3. Bölgesel Kalkınma ve Yerel Yönetim İlişkisi

Küreselleşme sürecinde değişen koşullara uyum, rekabet, insan kaynaklarının geliştirilmesi, küresel piyasanın dinamik olarak izlenmesi, örgüt yapılarında esneklik ve maliyet kontrolü gibi önemli olgular, geleneksel bölge anlayışını değiştirerek yeni bir bölge yaklaşımı oluşturmuştur. Yenidünya düzeninde, yerel dinamiklerin ekonomik ve bölgesel kalkınma sürecinde önemi artmıştır. Küreselleşme süreci, kentsel ve yerel ekonomilerin de küresel ekonomide birer aktör olarak yer almasını sağlamıştır. Dünyada gözlenen yerel ekonomiler arasındaki rekabet, yerel ekonomilerin gelişme performansını da belirlemektedir (TAMER, 2001: 109). Bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesinde merkezi yönetim artık tek aktör değildir. Yetkilerin ve sorumlulukların paylaşılmasında yeni aktörlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bunların başında da yerel yönetimler gelmektedir. Yerel yönetimler, her ne kadar teknik olarak devletin bir parçası olsalar da, fiziksel ve psikolojik açıdan bölgesel kalkınmanın esas aktörleri olarak hareket edecek kadar yerel topluluklara yakındırlar. Merkezi karar alma sistemlerinin bulunduğu ülkelerde bile, yerel ekonomik kalkınmaya öncülük etmede yerel yetkililer giderek artan biçimde aktif bir rol oynamaktadır (GÖYMEN, 2000: 60). Günümüzde ekonomik kalkınma ve bölgesel kalkınmanın sağlanmasında yerel yönetimler itici güç haline gelmiştir. Bölgenin kaynaklarını ve ihtiyaçlarını iyi bilen yerel yönetimler, bireysel girişimlerin ve sanayi organizasyonlarının oluşturulmasında ve geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bölgesel kalkınmaya ilişkin faaliyetlerin planlanması ve uygulanması, bölgesel bazdaki girişimcilik faaliyetlerindeki liderlik rolü, kalkınma plan ve programlamaları için merkezi idareye gerekli bilgilerin sağlanması yerel yönetimlerin en önemli görevleri arasında yer almaktadır (BİLGİN, 2002: 316–317). Yerel yönetimlerin üzerine düşen görevleri yerine getirmede karşılaştığı en önemli problemler merkezi siyasal iktidarın yerel yönetimler üzerindeki baskısı, kaynak bulma sıkıntısı ve kendi kaynaklarını yaratamama problemleridir. Yapılacak yeniden düzenlemeler ve kaynak yaratma sıkıntısının aşılması ile yerel yönetimler üzerine düşen görevleri daha iyi yerine getirebileceklerdir.

4. Isparta İli Sosyo-Ekonomik Analizi

Bu başlık altında Isparta ilinin temel sosyal ve ekonomik göstergeleri üzerinde durulacaktır:

4.1. Isparta İlinin Sosyal Göstergeleri Yönünden Değerlendirilmesi

Batı Akdeniz Bölgesi'nin 2010 yılındaki nüfusu 2.685.499'dur. Bu nüfusun 1.978.333'ü Antalya ilinde, 448.298'i Isparta ilinde, 258.868'i Burdur ilinde yaşamaktadır. Türkiye'de nüfusun %76'sı şehirlerde, %24'ü köylerde bulunmaktadır. Batı Akdeniz Bölgesi'nde nüfusun %68'i şehirlerde, %32'si köylerde yaşamaktadır. Isparta ilinde ise %69'u şehirlerde, %31'i köylerde yaşamaktadır. Bu oran Türkiye ortalamalarının altında, bölge ortalamaları ile aynı düzeydedir (Türkiye İstatistik Kurumu, Veritabanları, "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sonuçları", <http://www.tuik.gov.tr>, 06.04.2011). Batı Akdeniz Bölgesinde 2009-2010 yılları arasında gerçekleşen göç hareketlerine bakıldığında bölgedeki net göç 22.542 olarak gerçekleşmiştir. Net göç Antalya ilinde 25.254, Isparta ilinde -3.238, Burdur ilinde 535 görülmektedir. Antalya ve Burdur illeri göç alırken Isparta ilinin göç verdiği gözlenmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, Veritabanları, "Ülke İçi Göç", <http://www.tuik.gov.tr>, 07.04.2011). Batı Akdeniz Bölgesi içinde okuryazarlık oranlarına bakıldığında 2010 yılı 6 yaş üstündeki 2.428.672 bireyden 2.555.564'ünün okuma yazma bildiği 99.341 bireyin ise okuryazar olmadığı ve bölge insanının yaklaşık %90'lık kesiminin okuryazar olduğu görülmektedir. Isparta ilinin okuryazarlık oranına bakıldığında 2010 yılı 6 yaş üstündeki 414.575 bireyden 381.697 bireyin okuryazar olduğu, 18.529 bireyin ise okuryazar olmadığı görülmekte ve %92'lik okuryazarlık oranıyla Bölge ortalamalarının üstünde olduğu görülmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, Veritabanları, "Eğitim Durumu", <http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 07.04.2011).

Bölge illeri incelendiğinde 2009 yılında Isparta ilinin işgücüne katılım oranı %52,3, işsizlik oranı %10,5 ve istihdam oranı %46,8 olarak gerçekleşmektedir. 2009 yılında Antalya ilinde işgücüne katılım oranı %56,4, işsizlik oranı %12,7 ve istihdam oranı ise %49,2 olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılında Burdur ilinde ise işgücüne katılım oranı %59,1, işsizlik oranı %5,1 ve istihdam oranı %56,1 olarak gözlenmektedir (<http://www.haberkusagi.com/index.php/Is-Dunyasi/CEO-s/TUIK-issizlik-rakamlarini-acikladi.html>, 20.12.2010). Batı Akdeniz Bölgesi'nde yüz bin kişiye düşen hekim sayısı 158 olup Türkiye ortalamalarına yakındır. Bölge için yatak sayısı 336 olarak tespit edilmiştir. Bu yönüyle bölge yatak kapasitesi açısından Türkiye'de 5. sırada yer almaktadır. Yatak kapasitesi bakımından bölgeye bakılacak olursa yüz bin kişiye düşen yatak sayısı verilerine bakıldığında 336 yatak kapasitesi ile bölgenin Türkiye yatak kapasitesi ortalamalarının oldukça üzerinde olduğu gözükmektedir. İller bazında bu verilere bakıldığında Isparta Türkiye genelinde 1. sıradadır. Antalya ve Burdur'un kapasiteleri ise Türkiye ortamlarında seyretmektedir. Isparta'nın mevcut durumu düşünüldüğünde sağlık turizmi açısından avantajlı olduğu gözükmektedir (BAKA, 2010:89).

Isparta ili kış aylarında görülen hava kirliliği ve bölgenin temel su ihtiyacını karşılayan göllerin kirliliği dışında önemli bir çevre sorunu bulunmamaktadır. Isparta ili içme suyu bilgileri ve atıksu sistemi incelendiğinde altyapı probleminin bulunmadığı gözlenmektedir (BAKA: 2010:95-96). Isparta ili ulaşım imkânları açısından gelişmiş bir karayolu ağına sahiptir. Ayrıca potansiyelinin altında kullanılmasına rağmen demiryolu ve hava yolu ağları bulunmaktadır.

4.2. Isparta İlinin Ekonomik Yönden Değerlendirilmesi

Isparta ili ekonomisi sektörler açısından değerlendirilecek olursa; tarım, hayvancılık, sanayi ve turizm sektörleri bakımından bölge ve Türkiye ortalamalarının altında olduğu gözlenmektedir. Özellikle tarım sektöründe elma, kiraz ve gül üretimi dikkat çekmektedir. Isparta ili sanayi üretimi incelendiğinde gıda, gül, dokuma, kumaş, iplik üretimi, halı, giyim eşyası, kereste ürünleri ve madencilikte ponza, kükürt, mermer ürünleri üretimi yapılmaktadır (BAKA, 2010:26-48). Isparta ili girişimcilik yönünden değerlendirilecek olursa ilde otel, lokanta ve kahvehane, mali aracı kuruluşların faaliyetleri yoğundur. Açılan kapanan şirket sayılarında 2008-2009 yılları arasında Türkiye, bölge ve Isparta genelinde azalma olduğu gözlenmektedir (BAKA, 2010:52-54).

Tablo 4.1: Bankalardaki Mevduatların İllere Göre Sıralaması (2009)

	İLLER	MEVDUAT (BİN TL)	NÜFUS	KİŞİ BAŞI MEVDUAT (TL)
1	İstanbul	215.139.249	12.915.158	16,657
2	Ankara	75.552.854	4.650.802	16,245
3	İzmir	28.913.463	3.868.308	7.474
4	Muğla	5.689.075	802.381	7.090
5	Eskişehir	4.777.196	755.427	6.323
6	Zonguldak	3.650.301	619.812	5.889
7	Antalya	11.072.958	1.919.729	5.767
8	Uşak	1.676.450	335.860	4.991
9	Denizli	4.374.053	926.362	4.721
10	Edirne	1.833.950	395.463	4.637
11	Kırklareli	1.541.776	333.179	4.627
12	Bursa	11.589.713	2.550.645	4.543
13	Aydın	4.155.154	979.155	4.243
14	Balıkesir	4.758.117	1.140.085	4.173
15	Kocaeli	6.284.028	1.522.408	4.127
16	Adana	8.425.199	2.062.226	4.085
17	Bartın	759.085	188.449	4.035
18	Yalova	807.071	202.531	3.984

19	Mersin	6.311.353	1.640.888	3.846
20	Kayseri	4.459.188	1.205.872	3.697
21	Isparta	1.555.135	420.796	3.695

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği (<http://www.tbb.org.tr>) ve Türkiye İstatistik Kurumu (<http://www.tuik.gov.tr>) Verilerinden Yaralanılarak Hazırlanmıştır.

Isparta Türkiye’de bankalara yatan mevduatın illere göre sıralamasında 81 il içerisinde 29. sıradadır. (<http://www.tbb.org.tr/tr/>, Erişim Tarihi: 08.04.2011). Kişi başına düşen mevduat bakımından Isparta bankalardaki mevduat sıralamasında 21. sırada yer almaktadır. Bölge halkının üretim ve yatırıma yönelik kaynaklarını kullanmayarak paralarını bankada mevduat olarak tutmayı tercih ettiği gözlenmektedir. Bu nedenle ilde sanayi ve ticaretin geliştiğinden söz edilemez. Sanayi ve ticaretin gelişmesi engelleyen bir diğer faktörde ilde kamuda çalışan nüfusun fazlalığıdır. Isparta ili kişi başına düşen kamu çalışması bakımından 2008 yılında 11. sıra yer almaktadır (ÇİÇEK ve YAVUZ, 2009:173).

Tablo 4.2: Isparta’da 2010 Aralık Ayı Sonu İtibariyle Tahakkuk Eden Vergiler

VERGİ TÜRÜ	TAHAKKUK (TL)
Gelir vergisi	170.611.168,58
Kurumlar Vergisi	22.139.427,36
Katma Değer Vergisi	88.568.450,79
Diğer Vergi Gelirleri Toplamı	106.565.638,00
Vergi Dışı Gelirler	90.143.229,30
TOPLAM	478.027.914,03

Kaynak: Maliye Bakanlığı (www.maliye.gov.tr) Verilerinden Yaralanılarak Hazırlanmıştır.

Isparta’da vergi gelirlerinin dağılımında en çarpıcı sonuç sermaye şirketlerinin karları üzerinden alınan kurumlar vergisinin çok düşük olmasıdır. Bu da bize Isparta’da yatırımların düşük olduğunu göstermektedir. Ayrıca ağırlıklı olarak ücret, gayrimenkul ve menkul sermaye iradı üzerinden alınan gelir vergisinin ağırlığı ilde oldukça yüksektir. Isparta’nın bir memur kenti hüviyetinde olması (ücretli çalışanların yoğunluğu), ticari ve sınıai kuruluşların az olmasına karşılık kentsel rantın yüksek olması nedeniyle sağlanan yüksek gayrimenkul sermaye iradı, ticari bankalarda yatan mevduatın Türkiye ortalamasının üzerinde olması ve bu mevduatın menkul sermaye iradı olarak vergilendirilmesi Gelir Vergisinin ağırlığını arttırmaktadır (ÇİÇEK ve YAVUZ, 2009:177). Isparta’da vergi gelirlerinin dağılımında dikkati çeken ikinci husus, KDV başta olmak üzere harcamalar üzerinden alınan vergilerin nispi olarak düşük kalmasıdır. Bunun nedeni, KDV gibi vergilerin doğması için gerekli olan mal ve hizmet alım satım faaliyetlerinin düşük olmasıdır. Yani bu vergiler bakımından vergiyi doğuran olay sınırlı düzeyde gerçekleşmektedir. KDV, bilindiği gibi yaratılan katma değer üzerinden alınan vergidir. Eğer bir ilde, yeterince ticari, sınıai veya hizmet işletmesi yok ise, yeterince katma değer de üretilmiyor demektir.

Daha önceki tespitlerde, Isparta’da bu tür işletmelerin fazla olmadığı ifade edilmişti. İl düzeyinde kurumlar vergisinin düşük payı yapılan bu tespiti doğrulamaktadır.

Tablo 4.3: Batı Akdeniz Bölgesi 2010 Yılı İhracat ve İthalat Rakamları

	İHRACAT	İTHALAT
Antalya	863.397.401	815.441.743
Isparta	128.935.589	66.517.541
Burdur	195.604.236	25.549.986
Batı Akdeniz	1.187.937.226	907.509.180

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Veritabanları, “Dış Ticaret İstatistikleri”, <http://www.tuik.gov.tr>, 07.03.2011.

Batı Akdeniz Bölgesinin 2010 yılındaki ithalat ve ihracatı incelendiğinde Antalya’nın hem ihracat hem de ithalat açısından en büyük paya sahip olduğu görülmektedir. TÜİK’in verilerine göre bölge ihracatının %73’ünü Antalya, %11’ini Isparta, %16’sını Burdur gerçekleştirmektedir. Bölge ithalatının %90’ını Antalya, %7’sini Isparta, %3’ünü Burdur gerçekleştirmektedir.

5. Anket Uygulaması

5.1. Uygulamanın Kapsamı

Bu anket çalışmasında Isparta’daki yerel yönetimlerin sosyal ve ekonomik açıdan Isparta’nın kalkınmasına ne ölçüde katkıda bulunduğunu ölçmek için Isparta merkez ilçede rastgele seçilmiş 211 denek üzerinde yapılan anket çalışmasını kapsamaktadır.

5.2 Kullanılan İstatistikî Yöntemler ve Veri Toplama Yöntemi

Çalışmada SPSS 15 for Windows paket istatistik programı kullanılmıştır. Toplanan bütün veriler SPSS 15 for Windows paket istatistik programına yüklenerek deneklerin tutumlarının frekansları tespit edilmiş ve analize tabi tutulmuştur. Isparta’nın sosyo-ekonomik problemlerine karşı halkın tutumunu belirlemek için likert ölçeği kullanılarak sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan sorulara deneklerin Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kısmen Katılıyorum, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum seçeneklerinden kendine en yakın olanı seçerek cevaplanmaları istenmiştir. Uygulamada demografik yapıları belirmeye yönelik 12 sorunun yanında, 30 tane likert ölçeğine göre hazırlanmış soru bulunmaktadır ve bu soruları deneklerin cevaplaması istenmiştir.

5.3. Bulguların Analizi

Anketten elde edilen bilgiler soru bazında ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Her soru için tablolar oluşturularak belli sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Önce ankete katılan demografik özelliklerini analiz edilecektir.

5.3.1. Demografik Soruların Analizi

Ankete katılanların deneklerin çoğunluğunun 28-38 yaş grubunda, erkek, üniversite ve üstü eğitime sahip, gelirinin 750tl-1500tl arası, evli, çocuk sahibi, Isparta'lı, merkezde oturan, ev ve otomobili bulunan bireyler olduğu gözlenmiştir. Özellikle deneklerin çoğunluğu çalışmamakta, özel sektörde çalışmakta veya serbest meslekle uğraşmaktadır ve çalışmayanların çoğunluğu öğrencidir.

Tablo 5.1: Demografik Soruların Yüzde(%) Dağılımı

YAŞINIZ	18-28	28-38	38-48	48-58	58 VE ÜZERİ
	%41,7	%24,2	%13,7	%10,4	%10,0
Cinsiyetiniz	Kadın	Erkek			
	%32,7	%67,3			
Eğitim Durumunuz	Okumam Yok	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite ve Üstü
	%0,5	%10,0	%11,8	%28,9	%48,8
Hanehalkı Geliri	0tl-750 tl	750 tl - 1500 tl	1500 tl-2250 tl	2250 tl-3000 tl	3000 tl ve Üzeri
	%15,6	%41,7	%22,3	%9,5	%10,9
Medeni Durumunuz	Evli	Bekar			
	%60,2	%39,8			
Çocuk Durumunuz	Yok	Var			
	%45,0	%55,0			
Varsa Okul Çağında Çocuk S.	0	1	2	3	4 ve Üzeri
	%62,6	%20,8	%13,7	%2,4	%0,5
Meslek Durumunuz	Kamu Sektöründe Çalışıyorum	Özel Sektörde Çalışıyorum	Çalışmıyorum	Serbest Meslek Sahibiyim	
	%15,1	%27,5	%28,0	%29,4	
Oturduğunuz Yer	Merkez	İlçe	Diğer		
	%91,9	%7,6	%0,5		
Nerelisiniz	Isparta	Diğer			
	%72,5	%27,5			
Otomobil Durumu	Var	Yok			
	%52,6	%47,4			
Ev Sahipliği	Ev Sahibiyim	Kiracıyım	Diğer		
	%56,4	%35,5	%8,1		

5.3.2. Anket Sorularının Analizi

Tablo 5.2: Isparta İlinin Kalkınmasının Sağlanmasında Yerel Yönetimlerin Rolünü Belirlemeye Yönelik Anket Sorularının Yüzde(%) Dağılımı

	KESİNLİKLE KATILYORUM(%)	KATILYORUM(%)	KISMEN KATILYORUM(%)	KATILMIYORUM(%)	KESİNLİKLE KATILMIYORUM(%)
1. Sivil toplum kuruluşlarının ve yerel yönetimlerin etkin işbirliği yapması Isparta'nın kalkınmasının sağlanmasına katkıda bulunacaktır.	42,6	37,0	12,8	3,8	3,8
2. Isparta'nın turizm varlıklarının, korunması, sağlamlaştırılması, restorasyonu Isparta'nın sosyal kalkınmasına katkıda bulunacaktır.	41,7	36,5	11,8	7,1	2,8
3. Turizm potansiyeli, Isparta ilinin kalkınmasında kullanılabilir önemli bir araçtır.	35,1	33,2	18,0	9,5	4,3
4. Isparta'ya özgü, gül ve halıcılığın yeteri kadar pazarlaması ve tanıtımının yapılması Isparta ilinin kalkınmasına katkıda bulunacaktır.	46,4	36,5	8,5	5,2	3,3
5. Sosyal imkânlar ve ekonomik potansiyel bakımından Isparta hak ettiği yerde bulunmaktadır.	10,4	14,2	20,9	27,0	27,5
6. Isparta ilinde altyapı problemi vardır.	29,9	26,1	26,1	13,3	4,7
7. Isparta ilinde konut problemi vardır.	13,7	22,7	20,4	28,4	14,7
8. Isparta'da toplu taşıma ve trafik problemi vardır.	25,6	22,3	18,0	25,1	9,0
9. Isparta ilinde hava kirliliği problemi vardır.	49,3	29,9	10,9	5,2	4,7
10. Isparta ilinde yeteri kadar konaklama ve sosyal tesis vardır.	9,0	23,7	20,4	29,9	17,1
11. Isparta ilinde yeteri kadar park, yeşil ve spor alanları vardır.	15,6	22,3	28,4	22,3	11,4
12. Isparta'nın kalkınmasının sağlanmasında en önemli yerel kurum belediyelerdir.	15,2	25,6	31,8	20,4	7,1
13. Isparta ilinde sanayi yatırımları yeterlidir.	2,8	9,5	13,3	38,9	35,5
14. Isparta yeteri kadar kaliteli ve nitelikli işgücüne sahiptir.	4,7	10,0	27,5	33,6	24,2
15. Isparta'da yerel yönetimler sermaye birikiminin oluşmasına doğrudan ya da dolaylı olarak katkı sağlayabilir.	9,5	29,4	37,0	19,0	5,2

Tablo 5.2. Isparta İlinin Kalkınmasının Sağlanmasında Yerel Yönetimlerin Rolünü Belirlemeye Yönelik Anket Sorularının Yüzde(%) Dağılımı (devamı)

16. Isparta ilinde üniversite sanayi arasında işbirliği yeterli düzeydedir.	7,1	16,6	27,5	30,8	18,0
17. Üniversitenin varlığı, Isparta'nın kalkınmasının sağlanmasında bir avantajdır.	51,2	32,7	8,1	3,8	4,3
18. Isparta ilinde halkın girişimcilik yönü zayıftır.	38,4	30,3	19,4	8,5	3,3
19. Isparta'da hava ve demiryolu yeterince kullanılmaktadır	18,0	11,8	9,0	26,5	34,6
20. Isparta sahip olduğu yeraltı kaynaklarını yeterince değerlendirmektedir.	13,3	10,0	19,0	34,1	23,7
21. Isparta'da girişimciler il hakkında yeterli bilgiye sahiptir.	6,6	17,5	32,2	29,4	14,2
22. Isparta'nın kalkınmasının sağlanmasında bölge işadamları yeterli düzeyde yatırım yapmaktadır.	1,9	13,3	25,1	32,2	27,5
23. Isparta ili yerel yönetimi kaynak problemi yaşamaktadır.	17,5	26,1	27,5	17,1	11,8
24. Yerel yönetim yeterli derecede nitelikli personele sahiptir.	7,6	12,3	31,3	33,2	15,6
25. Isparta'nın kalkınması işadamlarının ve kurumların birlikte, ortaklaşa hareket etmesiyle sağlanır.	39,8	31,8	13,3	9,5	5,7
26. Yerel yönetimlerin siyasi iktidar ile aynı partiden olması ilin kalkınmasının sağlanmasında bir avantajdır.	26,5	27,0	17,5	14,2	14,7
27. Isparta ilinde sermaye birikimi yetersizliği problemi vardır.	22,3	25,1	24,6	12,8	15,2
28. Isparta'nın kalkınmasını sağlayacak kaynak bankalarda atıl vaziyette durmaktadır.	35,1	26,5	17,5	12,3	8,5
29. Isparta'da yerel yönetim tarafından sosyo-kültürel etkinlikler yeterince yapılmaktadır.	9,5	13,7	25,1	23,2	28,4
30. Isparta ilinde işsizlik vardır.	38,9	23,2	16,1	9,0	12,8

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bölgesel dengesizlik, aynı ülkenin farklı yerlerinde görülen her türlü eşitsizlik olarak tanımlanmaktadır. Çeşitli ülkeler arasında gelişme farklılıkları olduğu gibi, bir ülkenin bölgeleri arasında da coğrafi, iktisadi, sosyal ve kültürel bakımlardan da farklılıklar olabilir. Bölgesel dengesizlikler nedenleri; iklim, yeraltı ve yerüstü zenginlikler, doğal koşullar, ulaşım ve haberleşme imkânları gibi coğrafi koşullar olabileceği gibi, sanayi devrimi sonucunda ticaret yollarının değişmesi gibi tarihi nedenler veya eğitim ve sağlık sorunları, tarımda çalışan nüfusun fazlalığı, gelir dağılımındaki dengesizlik gibi birçok sosyo-ekonomik ve kültürel nedenler olabilmektedir. Bölgesel dengesizliklerin olduğu ülkelerde özellikle sosyo-politik ve ekonomik sorunların yoğun bir biçimde yaşandığı gözlenmektedir. Özellikle bölgesel dengesizliklerin yoğun olduğu ülkelerde kaynakların etkin kullanılmadığı, etkin kaynak kullanılmamasından kaynaklanan istihdam problemleri, eğitim, sağlık başta olmak üzere birçok sosyal problemler ve ülke içinde bölgesel huzursuzlukların yoğun bir biçimde yaşandığı gözlenmektedir. Özellikle son 50 yılda dünya başta olmak üzere ülkemizde merkezden yönlendirilen bölgesel gelişmişlik farklarının dengeli bir yapıya kavuşturulması, bölgesel kalkınmanın hızlandırılması ve sürdürülebilir dengeli bir gelişmenin sağlanması için çeşitli politikalar uygulanmış ve araçlar kullanılmıştır. Fakat bu uygulanan politikalar ve araçlarda istenilen başarıya ulaşılamamıştır. Bölge sorunlarının iyi tespit edilememesi, bölgenin gerçek sorunlarına uzak politikalar uygulanması sorunların azalması yerine bu sorunları iyice derinleşmesine neden olmuştur. Bu sorunların çözümünde merkezi yönetimin uyguladığı politikaların ve kullandığı araçlarının istenilen sonuçları vermemesi özellikle yerel yönetimlerin önemi giderek arttırmıştır. Yerel yönetimler insanların toplu olarak yaşadıkları il, ilçe, köy gibi coğrafi mekânlarda aynı sınırlar içinde birlikte yaşamaktan kaynaklanan ortak ihtiyaçları karşılamak için kendi seçtikleri insanlar tarafından yönetilen ve hukuki bir sistem içinde oluşturulan kurumlardır. Bu nedenle bölgenin üstün ve zayıf yönleri yerel yönetimlerce, merkezi yönetime göre daha iyi ve isabetli tespit edilir. Bu tespitler sonucunda hazırlanan ve uygulanan yerel politikalar bölgenin sorunlarının aşılmasında en önemli faktör haline gelmiştir. Çalışmanın konusunu oluşturan Isparta ilinin temel sosyo-ekonomik göstergeleri incelendiğinde ise TR61 bölgesinde özellikle Antalya ile kıyaslandığında Isparta ilinin sosyo- ekonomik yönden Antalya'ya göre oldukça geri kaldığı gözlenmektedir. Yapılan çalışma sonucunda Isparta'nın sosyo-ekonomik kalkınmasının sağlanmasında en önemli kurumun belediye olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında TR61 bölgesi illeri arasında bulunan bu dengesizliğin azaltılması ve/veya ortadan kaldırılabilmesi için yardımcı olacağı düşünülen politika önerileri ise aşağıdaki şekildedir;

❖ Şehrin tanıtılmasında önemli bir araç olan festivaller fuarların genişletilerek, şehrin kültürel kimliğinin ortaya konarak dünyaya tanıtılması amaçlanmalıdır. Festival ve fuarlar sadece bir eğlence olmaktan kurtarılacak, şehrin ekonomik yapısına katkı sağlayıcı bir özelliğe dönüştürülmelidir. Bu amaçla uluslar arası fuarlara katılarak karşılıklı olarak bilgi ve sermaye

birikimi akışı sağlanmalıdır. Bu amaca yönelik olarak internet ağından da faydalanılabilir.

❖ Isparta belediyesi; merkezi yönetim, sivil toplum kuruluşları ve üniversite ile iş birliği yaparak Isparta'nın başlıca sosyo-ekonomik sorunlarını tespit ederek, bu sorunların çözümü için ortaklaşa projeler üretip, bu projelerin uygulanmasında aktif rol üstlenmelidir.

❖ Belediye başta olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlarca Isparta'nın turizm varlıklarının korunması, sağlamlaştırılması, restorasyonu ve tanıtımının yapılması, konaklanma ve sosyal tesis imkânlarının artırılması turizmi Isparta için önemli bir kalkınma aracı haline getirecektir.

❖ Isparta'nın sosyal imkânlar ve ekonomik potansiyel bakımından gelişmesi için belediye halkın boş zamanlarını değerlendirecek tiyatro vb. sosyal imkânları arttırmalı ve sınırlı sektörlerde sıkışmış olan ekonomik etkinliklerin alanlarının genişlemesine yol açarak, halka yeni iş sahaları oluşturmada yardımcı olmalıdır.

❖ Isparta ilinde halk alt yapı problemleri olduğuna inanmaktadır. Oysa Isparta ilinin Türkiye'de altyapı sorununu çözen nadir illerden biri olması nedeniyle dönemin belediye başkanı Meclis Başkanı elinde ödül almıştır. Bu durum da göstermektedir ki, Belediye yaptığı çalışmaları halka anlatma konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu noktada belediye, halkın bu konuda ki algı farkının sebebini doğru şekilde tespit etmeli ve bu algının değişmesi için çalışmalar yapmalıdır.

❖ Belediye özellikle toplu taşıma imkânlarını arttırarak halkı toplu taşıma araçlarını kullanmaya teşvik edecek önlemler almalı ya da yolların sayısını veya mevcut yolların genişliği arttırarak Isparta ilindeki trafik probleminin çözümüne katkıda bulunmalıdır. Ayrıca belediye özellikle doğalgaz kullanımına veya doğaya zarar vermeyen yakıtların kullanımına teşvik ederek hava kirliliğinin azalmasına önemli bir katkıda bulunabilir.

❖ Isparta ilinde sanayi yatırımları için gerekli mevduatlar bankalarda atıl vaziyette bulunmaktadır. Özellikle belediye, bankalarda atıl vaziyette bulunan mevduatların yatırımlara dönüşmesini sağlayacak, halkın girişimcilik yönünü arttıracak eğitim seminerleri düzenlenmesine öncülük etmeli ve böylece yatırımcıların bilinçlendirilmesi noktasında önemli roller üstlenebilmelidir. Böylece belediye atıl vaziyette bulunan kaynakların yatırıma dönüşmesini sağlayarak, işsizlik sorunun çözümüne de yardımcı olacaktır.

❖ Üniversitenin varlığı Isparta'nın kalkınması için önemli bir avantajdır. Belediye, sanayi sektörü ve üniversite ile etkin işbirliği sağlayarak ortak projeler üretip uygulamaya koyması Isparta'nın kalkınmasına önemli katkıda bulunacaktır. Ayrıca yerel yönetimler kendisi için gerekli nitelikli ve kaliteli personeli üniversiteler aracılığıyla bularak personel eksiklerini gidermesi belediye hizmetlerinin kalitesini arttıracaktır.

❖ Isparta ilinde karayolu taşımacılığı yeteri kadar gelişmiş olmasına rağmen mevcut potansiyelin varlığına rağmen hava ve demir yolu

taşımacılığı yeterince gelişmemiştir. Özellikle mevcut hava yolunun geliştirilmesi ve demir yolu taşımacılığının tekrar aktif hale getirilmesi ürün pazarlama, ticaret ve turizmin gelişmesine önemli katkıda bulunacaktır.

❖ Isparta sahip olduğu yeraltı kaynakları yeterince değerlendirmemektedir. Belediye başta üniversiteler olmak üzere ilgili kurumlarla ortaklaşa bu kaynakları tespit ederek kaynakların en iyi şekilde değerlendirilmesi Isparta'nın ekonomik yönden kalkınmasına önemli katkıda bulunacaktır.

❖ Isparta'da girişimciler il hakkında yeterli bilgiye sahip değildir. Belediye ve Isparta Ticaret ve Sanayi Odası, girişimcilerin il hakkında yeterli bilgiye sahip olmasını sağlayarak ve şehrin üstün yönlerini en iyi şekilde tanıtarak girişimcilerin Isparta'da yatırım yapmalarını sağlayabilir.

❖ Isparta ilinde koruma altına alınmış kültür ve tabiat varlıkları ve sit alanlarının yerlerini gösteren bütün bir harita bulunmamaktadır. Belediye başta üniversite olmak üzere ilgili kurumlarla ortaklaşa bu haritanın hazırlanmasına katkıda bulunması Isparta ilinin tanıtımına önemli katkıda bulunacaktır.

❖ İlin iklim uygunluğu, arazinin verimli olması, sulama olanaklarını bulunması ile tarıma elverişli olmasına rağmen modern tarım tekniklerinin uygulanmasında yaşanan problemler nedeniyle ürün verimliliği düşüktür. Belediye ileri modern tarım tekniklerin kullanılmasını teşvik ederek ürün verimliliğini artırılmasına katkıda bulunarak ilin ekonomik yönden kalkınmasına katkıda bulunacaktır.

❖ İlde soğuk hava depoları, meyve işleme, tasnifleme ve paketlenme tesisleri yetersizdir. Belediye özellikle bu tesislerin kurulması ve geliştirilmesine katkı sağlaması başta elma olmak üzere diğer meyvelerin korunması, pazarlanması ve satışına önemli katkıda bulunarak ilin ekonomik yönden kalkınmasına yardım edecektir.

❖ Isparta ilinde gelir vergisi kurumlar vergisine göre oldukça yüksektir. Belediye girişimciliği destekleyici politikalar geliştirerek Isparta ilinde toplanan kurumlar vergisinin ağırlığını arttırması ilin kalkınmasına önemli bir katkıda bulunacaktır.

❖ Isparta ilinin komşu illeri incelendiğinde Burdur ve Afyon'un hayvancılık sektöründe, Antalya'nın sanayi ve turizm sektörlerinde, Denizli'nin sanayi sektöründe oldukça geliştiği gözlenmekte ve bu sektörlerde Isparta'nın gelişmesini engellemektedir. Gelişmiş bir üniversitenin varlığı ve Eskişehir örneği dikkate alındığında Isparta ilinin kalkınmasının sağlanmasında ağırlığın hizmetler sektörüne verilmesi Isparta'nın kalkınmasında önemli rol oynayacaktır.

Isparta ilinin kalkınması için en önemli görevin belediyeye düştüğü görülmektedir. Belediyenin altyapı, su, park gibi temel görevlerinin yanı sıra ildeki girişimciliğin teşviki, tesis kurulması ve geliştirilmesi, spor salonu yapımı gibi sosyo-ekonomik yönden ilin gelişmesini sağlayacak birçok görevi de bulunmaktadır. Bu görevleri yerine getirirken karşılaşılan

problemler; Mali kaynak problemi, kaliteli ve nitelikli personel eksikliği, merkezi yönetimle yaşanan kopukluk, çağdaş yönetim tekniklerinin kullanılmaması ve belediye faaliyetlerine halkın katılımının sınırlı olması gelmektedir. Karşılaştığı bu sorunların çözümüyle belediye temel görevlerinin yanında Isparta'nın sosyo- ekonomik yönden kalkınması için gerekli görevleri yerine getirerek, Isparta'nın kalkınmasına önemli katkılarda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

- BAKA, TR 61 Bölgesi Bölge Planı 2010-2013, Isparta, 2010.
- BİLGİN, Mustafa, “Yerel Yönetimlerim Bölgesel Kalkınmadaki Etkinliği: Göller Bölgesi Uygulaması”, **Süleyman Demirel İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:7, Sayı:2, Y.2002, s.313-330.
- BRASCHE Ulrich, **Avrupa Birliğinin Bölgesel Politikası ve Türkiye'nin Uyumu**, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, İstanbul 2001.
- CASALLEY, A. & GALLEY, C.C, “Regional Defination in the European Union: A Quetions of Disparities?” **Regional Studies**, Vol. 33, No. 6, 1998.
- ÇİÇEK, Serdar & YAVUZ Ali, “Isparta İlinin Vergi Gelirlerinin Analizi Yoluyla Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerine İnceleme”, **Mali Dergisi**, Sayı:157 (Temmuz-Aralık), Y. 2009, s.166-182.
- GÖYMEN, Korel, **Bölgesel Kalkınmada Yerel İdarecilerin Rolü, Yoksulluk**, Tesev Yayınları, İstanbul, 2000.
- GÜNDÜZ, Ali Yılmaz, **Bölgesel Kalkınma Politikası**, Ekin Kitabevi, Bursa, 2006.
- <http://www.haberkusagi.com/index.php/Is-Dunyasi/CEO-s/TUIK-issizlik-rakamlarini-acikladi.html>, Erişim Tarihi: 20.12.2010.
- <http://www.tbb.org.tr/tr/> , Erişim Tarihi: 08.04.2011.
- <http://www.tuik.gov.tr>, Veritabanları, “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sonuçları”, Erişim Tarihi: 06.04.2011.
- <http://www.tuik.gov.tr>, Veritabanları, “Dış Ticaret İstatistikleri”, ErişimTarihi: 07.03.2011
- <http://www.tuik.gov.tr>, Veritabanları, “Eğitim Durumu”, Erişim Tarihi: 07.04.2011
- <http://www.tuik.gov.tr>, Veritabanları, “Ülke İçi Göç”, Erişim Tarihi: 07.04.2011.
- İNCEKARA, Ahmet **Anadolu'da Yeni Turizm Olanakları ve Bölgesel Kalkınmadaki Yeri**, İTO Yay, No.2001–28, İstanbul, 2001.
- KRAETZSCHMAR, S., **Theorie und Empirie der Regionalpolitik, Fuchsstadt: Verlag Rene**, F. Wilfer, 1995.
- MENGİ, Ayşegül, “Avrupa Birliğinde Bölge, Bölgesel Planlama ve Türkiye”, **Gap Dergisi**, S:15 (Mayıs), Y.2001, s.30-34.
- MGK, **Türkiye'de Bölge Planlamasının Evreleri**, MGK Genel Sekreterliği, Yayın No: 2, Ankara, 1993.
- TAMER, Mustafa, **Kalkınma ve Bölge Valiliği**, DPT Yayınları, İstanbul, 2001.